

Naše sposobnosti rasuđivanja razlikuju se od katedri na fakultetu po tome što tu nije riječ o širokim područjima znanja koje se analizira onim oruđem koje je za to najbolje prilagođeno. Svaka se sposobnost zasniva na ključnoj intuiciji koja je bila primjerena za analiziranje svijeta u kojem smo evoluirali. Iako se kognitivni znanstvenici nisu složili oko neke svoje "opće anatomije" uma, ovdje donosim provizoran, ali održiv popis kognitivnih sposobnosti i ključnih intuicija iz kojih su se razvile:

- Intuitivna fizika koja nam služi da pratimo kako objekti padaju, odskakuju i savijaju se. Njezina je temeljna intuicija pojam objekta koji zauzima određeni prostor, postoji u kontinuitetu vremena i slijedi zakone gibanja i sile. Nisu to Newtonovi zakoni, već nešto sličnije srednjovjekovnom pojmu inercije, nekakvog "ho-ruka" koji drži objekt u pokretu i koji se postupno rasplinjuje.⁵⁶⁸
- Intuitivna verzija biologije ili prirodoslovlja koja nam služi kako bismo shvatili živi svijet. Njezina je temeljna intuicija da se u živim bićima skriva tajna bit koja im daje oblik i snagu i koja upravlja njihovim rastom i tjelesnim funkcijama.⁵⁶⁹
- Intuitivno inženjerstvo kojim se koristimo kako bismo stvorili i razumjeli oruda i ostale artefakte. Njegova je temeljna intuicija da je oruđe objekt sa svrhom – objekt koji je čovjek stvorio kako bi postigao neki cilj.⁵⁷⁰
- Intuitivna psihologija kojom se koristimo kako bismo razumjeli druge ljude. Njezina je temeljna intuicija da drugi ljudi nisu stvari ili strojevi, nego im život daje nevidljiva tvar koju zovemo umom ili dušom. Um sadrži uvjerenja i želje i neposredan je uzrok ponašanja.
- Osjećaj prostora koji nam služi da se prostorno snalazimo u svijetu i pratimo gdje se što nalazi. Zasnovan je na navigacijskom sustavu koji ažurira koordinate položaja tijela kako se ono kreće i

okreće, te na mreži mentalnih karata. Svaka je karta organizirana prema različitom referentnom okviru: očima, glavi, tijelu ili nekom vidljivom objektu ili mjestu u svijetu.⁵⁷¹

- Smisao za broj kojim se služimo kad razmišljamo o količinama. Zasnovan je na sposobnosti da registriramo točne kvantitete za malobrojne objekte (jedan, dva i tri) i da donosimo grube procjene većih brojeva.⁵⁷²
- Osjećaj za vjerojatnost kojim se koristimo za rasuđivanje o tome koliki su izgledi da se događaji u koje nismo sigurni ostvare. Zasniva se na sposobnosti da pratimo relativne frekvencije događaja, to jest razmjer događaja određene vrste koji imaju ovakav ili onakav ishod.⁵⁷³
- Intuitivna ekonomija kojom se služimo pri razmjeni usluga i dobara. Njezin je temelj pojam uzajamne razmjene u kojoj svaka strana daje drugoj pravo na dobrobit i zauzvrat ima pravo na istu dobrobit.
- Mentalna datoteka i logika kojima se koristimo kako bismo predočili ideje i kako bismo iz starih ideja izveli nove. Zasnivaju se na izjavama o tome što je što, što je gdje ili tko je što učinio kome, kada, gdje i zašto. Te su izjave povezane u mrežu koja se širi čitavim umom i mogu se kombinirati s logičkim i uzročnim operatorima kao što su I, ILI, NE, SVI, NEKI, NUŽNO, MOGUĆE i UZROK.⁵⁷⁴
- Jezik kojim se služimo za razmjenu ideja naše mentalne logike. Zasnovan je na mentalnom rječniku zapamćenih riječi i mentalnoj gramatici kombinatoričkih pravila. Pravila organiziraju samoglasnike i suglasnike u riječi, riječi u veće riječi i fraze, a fraze u rečenice, na način da se značenje cijele kombinacije može izračunati iz značenja pojedinih dijelova i njihova rasporeda.⁵⁷⁵

Um također ima i one dijelove za koje je teško reći gdje prestaje spoznaja i počinju emocije. Među njima su sustav za procjenu opasnosti, sparen s emocijom zvanom strah, sustav za procjenu zagađenosti, sparen s emocijom zvanom gadenje, te smisao za moral koji je dovoljno složen da zaslužuje cijelo vlastito poglavlje.

Ti načini spoznavanja i temeljnih intuicija prilagođeni su za životni stil malih skupina ljudi koji ne poznaju pismo, ne poznaju državno uređenje,